

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΗΣ ΔΥΣΗΣ Ι

Ενότητα #2: Βασικές Γνώσεις Ι

Οι «βαρβαρικές» επιδρομές

Νικόλαος Καραπιδάκης
Τμήμα Ιστορίας

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Ιόνιο Πανεπιστήμιο» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Οι «βαρβαρικές» επιδρομές

Μετά τον 4^ο μ. Χ. αιώνα, ο ρωμαϊκός κόσμος αντιμετωπίζει μαζικές εισβολές και μετακινήσεις προς το εσωτερικό του από λαούς που προέρχονταν από την Κεντρική Ευρώπη και την Ασία. Αυτοί οι λαοί ονομάστηκαν Βάρβαροι. Οι μετακινήσεις τους ονομάστηκαν «Μεγάλες επιδρομές» αλλά σήμερα προτιμούμε τον όρο «Μετακινήσεις των λαών» για να δείξουμε ότι είχε σταδιακό και βαθμιαίο χαρακτήρα. Αν και το ρωμαϊκό κράτος αντιστάθηκε για καιρό, οι λαοί αυτοί εγκαταστάθηκαν τελικά στο εσωτερικό των συνόρων του.

Ποιοι είναι οι «Βάρβαροι» ;

Οι Έλληνες και μετά από αυτούς οι Ρωμαίοι, ονόμαζαν Βάρβαρους τους λαούς που ανήκαν σε έναν άλλο πολιτισμό. Αν και ο όρος έχει υποτιμητικό χαρακτήρα, εξαιτίας των ρωμαϊκών ιστορικών πηγών, δεν πρέπει να μας παρασύρει και να θεωρούμε τους Βαρβάρους «πρωτόγονους» και άγριους.

Οι λαοί των Αλαμάνων, των Σαξόνων και των Φράγκων, Βάρβαροι γερμανικής καταγωγής εγκαταστάθηκαν μεταξύ των ποταμών Ρήνου και Βέσερ. Οι λαοί του Βουργουνδών, των Λομβαρδών, των Σουήβων και των Βανδάλων εγκαταστάθηκαν μεταξύ των ποταμών Έλβα και Δούναβη. Οι Φρίσιοι, οι Άγγλοι και οι Γιούτοι, εγκαταστάθηκαν στις όχθες της Βόρειας Θάλασσας, ενώ οι Οστρογότθοι και οι Βισηγότθοι εγκαταστάθηκαν, αρχικά, στις όχθες της Μαύρης Θάλασσας.

Επρόκειτο για μερικές εκατοντάδες χιλιάδες ανθρώπων, που μετατρέπονται από νομάδες σε, πάνω-κάτω, μόνιμα εγκαταστημένους κατοίκους. Οργανώνονται σε ομοσπονδίες φυλών. Έχουν επικεφαλής τους «βασιλείς» (reges), που μεταβιβάζουν το αξίωμά τους κληρονομικά και βοηθούνται στα καθήκοντά τους από τις μεγάλες πολεμικές οικογένειες που ήταν δεμένες μαζί τους με ένα όρκο πίστης. Ο όρκος πίστης που δίνεται προφορικά έχει μεγάλη σημασία γι' αυτούς, αφού και ο πολιτισμός τους ήταν προφορικός.

Η οικονομία τους ήταν μια οικονομία επιβίωσης και στηριζόταν στο κυνήγι, το ψάρεμα, τη μετακινούμενη ως προς τον καλλιεργούμενο χώρο γεωργία, και τη ληλασία. Ανέπτυξαν μια βιοτεχνία ποιότητας ιδίως στην κατεργασία υφαντών, στην επεξεργασία του ξύλου και του σιδήρου. Η θρησκεία τους ήταν παγανιστική.

Μια άλλη ομάδα Βαρβάρων ήταν οι λαοί της στέππας και οι κυριότεροι ανάμεσά τους ήταν οι Ούνοι που προέρχονταν από την Κεντρική Ασία. Επρόκειτο για νομάδες ιππείς που ζούσαν από ληλασίες εις βάρος άλλων λαών.

Η Ρώμη και οι Βάρβαροι.

Πολλοί Βάρβαροι εγκαταστάθηκαν στα ρωμαϊκά σύνορα. Είχαν ανέκαθεν επαφές με τη Ρώμη και οι σχέσεις τους δεν ήταν πάντα σε σύγκρουση.

Διατηρούσαν οικονομικές σχέσεις με τη Ρώμη ανταλλάσσοντας και πουλώντας προϊόντα όπως γούνες, δούλους, κεκριμπάρι ενώ αγόραζαν αγγεία και χρυσό. Διατηρούσαν, επίσης, θρησκευτικές σχέσεις μαζί της. Τα τέλη του 4^{ου} αιώνα ο επίσκοπος Ουλφίλα προσηλυτίζει τους Βησιγόθους στον Αρειανισμό. Οι

Οστρογότθοι, οι Βουργούνδιοι, οι Βάνδαλοι και οι Λομβαρδοί ασπάζονται, επίσης, αυτήν την αίρεση και καταδικάζονται από τη ρωμαϊκή Εκκλησία το 381.

Οι σχέσεις των βαρβάρων με τη Ρώμη είναι επίσης μεταναστευτικές. Διασχίζουν τα σύνορά της σε μικρές ομάδες για να εγκατασταθούν ως καλλιεργητές, ως βιοτέχνες ή ως επαγγελματίες στρατιώτες στον ρωμαϊκό στρατό. Οι πιο σημαντικές ομάδες ανάμεσά τους ευεργετούνται από το καθεστώς της φιλοξενίας (hospitalitas), που εντάσσει στην πολιτική κατηγορία του ομόσπονδου, και τους ανταμείβει με εδάφη και εισοδήματα. Έχουμε λοιπόν να κάνουμε περισσότερο με μετακινήσεις και λιγότερο με επιδρομές. Άλλωστε πολλοί από αυτούς αφομοιώνονται από τους Ρωμαίους λόγω γειννίας και μισθών γάμων. Η αφομοίωση είναι αργή και σταδιακή αλλά πραγματική, παρά τις αντιδράσεις του χριστιανικού κλήρου που αντιπαθούσε αυτούς τους ξένους ειδωλολάτρες ή αιρετικούς.

Όταν η πίεσή τους έγινε μεγάλη, το Ρωμαϊκό κράτος δεν μπορούσε άλλο να τους δεχτεί, αλλά τότε διέσχισαν τα σύνορα με βία.

Η κατάκτηση της Δύσης.

Το 375 οι Ούνοι διεισδύουν στην Ουκρανία και υποχρεώνουν τους εκεί εγκαταστημένους Γότθους καθώς και άλλα βαρβαρικά φύλα να μετακινηθούν προς τη Δύση.

Οι Βησιγότθοι καταφεύγουν στη ρωμαϊκή αυτοκρατορία αλλά σύντομα στρέφονται εναντίον της. Ο βασιλιάς τους Αλάριχος λεηλατεί το 410 την πόλη της Ρώμης. Το 418 εγκαθίστανται ως ομόσπονδοι στην Ακουιτανία.

Το 406 οι Αλαμάνοι, οι Βουργούνδιοι, οι Βάνδαλοι και οι Σουήβοι περνούν το σύνορο του Ρήνου και εισβάλλουν στη Γαλατία. Οι πρώτοι μένουν στην αριστερή όχθη του Ρήνου και οι υπόλοιποι διασχίζουν τα Πυρηναία. Οι Σουήβοι παραμένουν στη Βόρειο Ισπανία, ενώ οι Βάνδαλοι με τον βασιλιά τους Γενσέρικο, αφού λεηλατήσουν την Ανδαλουσία, μεταφέρονται στη Βόρεια Αφρική απ' όπου θα λεηλατήσουν τη Σικελία, την Κορσική και τη Σαρδηνία.

Οι Ούνοι εγκαθίστανται στη σημερινή Ουγγαρία και ενοποιούνται πολιτικά από τον βασιλιά Ατίλα. Αυτός λεηλατεί το έτος 450 το ανατολικό τμήμα της αυτοκρατορίας αλλά χωρίς να απειλήσει την Κωνσταντινούπολη. Στη συνέχεια στρέφεται κατά της Δύσης την οποία τρομοκρατεί. Λεηλατεί την Ανατολική Γαλατία αλλά οι Ρωμαίοι και συγκεκριμένα ο πατρίκιος Αέτιος, τον σταματούν, νικώντας τον το 451, στα Καταλανικά πεδία (σήμερα [εριοχή της Καμπανίας στηΓαλλία]). Ο Αέτιος, επικεφαλής ενός στρατού με Ρωμαίους και Βαρβάρους ομόσπονδους, σταματά, επίσης, τους Βησιγότθους, τους Φράγκους και τους Βουργούνδιους. Ο Ατίλας, το 452, στρέφεται εναντίον της Ιταλίας, αλλά ο πάπας Λέων ο 3^{ος} τον αποτρέπει από το να λεηλατήσει τη Ρώμη. Μετά από λίγο πέθανε και το βασίλειό του διαλύθηκε.

Στη Βρετανία (σημερινή Μεγάλη Βρετανία) η ρωμαϊκή αυτοκρατορία πιεζόταν από τα κελτικά φύλα των Πικτών και των Σκώτων στα βόρεια του νησιού, και από τους Ιούτους, τους Άγγλους και τους Σάξωνες στα νότια, οι οποίοι και εκδιώκουν τα

κελτικά φύλα της περιοχής του Κέντ και των εκβολών του Τάμεση, προς τη Γαλλία και τη σημερινή περιοχή της Βρετάνης (6^{ος} μ. Χ. αιώνας).

Οι Βάνδαλοι λεηλατούν τη Ρώμη το 455 και οι Βησιγότθοι κυριαρχούν στην ισπανική χερσόνησο. Οι Βουργούνδιοι εγκαθίστανται μεταξύ των ποταμών Ροδανού και Σών.

Το δυτικό τμήμα της αυτοκρατορίας περνά τις τελευταίες του ώρες.